

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 31. ЈУЛА 1885.

ГОДИНА X.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 7.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СПРЕМА СЕ НА БАЛ.

Шала у једпој појави, с певањем, по Ј. Ј. Станковском за сјенку позорницу увесио Ј.

ОСОВА:

Тима Смушић Добриновић.

Збива се у смушчијевој соби.

(Обична соба са намештајем. У средини су врата, с десне стране прозорић од суседног стана. С леве стране сто, на коме стоје разне ситнице, као: огледало, свећњак са свећом, кутија жигица, бријачица, и т. д. С десне стране столице једна до друге, па једној стоји чинија за умивање и убрус, на другој кутија са „шувцисом“, четке. У дну позорнице стоји отворен орман са рубљем, а на њему стари шешир. Даље у углу низак шпански зид, иза кога једна столица, пред њом спрата за скитање ципела.)

Смушић.

(Утрчи у собу, у првим чакијрама и белом прслуку, — фрака нема, само горњи капут. Коса му је „бронована“.)

Бррр . . . та овде је као у Сиберији, то јест што се тиче хладноће! Али моја се пећ већ навикла на то и са свим хладнокрвно посматра ситуацију. (Трља руке). Иф, једва се једаред куртансах тога фризера. Чекао сам као на иглама чигава два сата, док не дође на мене ред; а кад ме узеде онако на врат на пос у посао, у мало што ми не испече ова два увеш цета, која ми је бог дао, да се по њима разликујем од других животиња са мало већим ушесима. (Скида горњи капут). Да је шпанска инквизиција још у моди, ја бих тој побожној господи саветовао, да јогу насте кривце предаду у руке само фризерима. Јер то је права тортура. Кад ме стаде врућим гвожђетом прљити, хтео сам

да дрекнем: Стани, брате, признаћу све грехе своје! Заљубљен сам у госпођицу Ленку као мачка у жижак. Безбожник сам, — јер би за њом отишao и у пакao, — а камо ли не на бал.

(Скида шешир.) Ао моја коса бренована, хоћемо ли одржат' мегдана!

Ах, кад само помислим на моју дражашу Ленку, како ће данас дивно да изгледа на балу — пауница моја! Па ја да не одиграм с њоме први кадри, ја да пропустим онај „тур д' мен“, онај „шен англе!“ — Не, и још једаред: не! И још десет пута: не! — Ванџаге могу падати (ако им је воља), ал' ја да не одиграм први кадри са Ленком, то спада у сферу немогућности!

Истини, око ових (меша новце у цепу) пет форината и четрдесет и шест новчића окреће се цео свет. Двадесетшестој добију од благајника у место плате, моје признанице, а а конто, хе, а конто, то ће бити тек првог; даклем пуних тридесет дана. А донде? Е па то је воља божја, тако је увек било и тако ће и бити, — после месојеђа долази пост.

Бомрчине цепу и стомаку!
Иши ћемо по том црном мраку;
У том мраку једна звезда сија,
Та се звезда зове — вересија.

(Наставиће се.)

С 11-9

Српско народно позориште.

годишњи извештај начеоника о раду народног позоришта.

(Свршетак.)

Овај честити родољуб заслужио је овим знаменитим завештајем својим да му из дубине захвална срца кликнемо: Слава неумрлом добротвору народном Гаври Јанковићу! Нека му је вечни спомен у народу!

Сенђанском црквеном општином довршени су преговори у ногледу закладе покојног Ђене Брановачког и жене му Иде, рођене Вујићеве. Иста општина пристала је, да плати закупину за 20 ланаца земље од дана смрти завештачеве, што је доиста већ и извршила. Осим тога предала је закладну земљу овоме друштву у посед, само не за сад у једном комаду, као што је тражено, него у две парцеле, док се земља не премери. У овај мањ износи закладна земља: 10 ланаца и 610□ под парц. бр. 14.685 и 11 ланаца и 890□ под парц. бр. 14.747, што је општина у име завештаних 20 ланаца позоришту предала, с тим, да ово друштво има платити наследну пристојбу на исту непокретност.

Управни одбор издао је већ завештану земљу преко свога изасланника под закуп за производну годину 1884/5. (т. ј. од 1. окт. 1884. до 1. окт. 1885), но за ту је годину аренда мање испала него прошле године.

И ове године приложила је штедионица вуковарска опет 50 фор. Та честита штедионица, која је и члан овога друштва, задужила је ово друштво вечитом захвалом, јер од толико година шаље непрестано од свога чистог прихода повеће прилоге српском народном позоришту.

Буди овде јавно изречена захвалност и врлој родољупкињи г. Персиди Јовановићевој, која од десетак година амо преко г. Л. Л. Јовановића, кр. бројавног надчиновника у Загребу, шаље овом народном заводу и 4 фор. годишњег прилога.

Даље ваља овде споменутц, да је заузимањем г. Симе Телића, трговца из Вуковара, ово друштво дошло до добровољних прилога, који су у Вуковару покупљени и у тамошњу штедионицу године 1869. уложени, и који су сада с каматом изнели 312 фор. 30 новч.

Прошле године тражило је закупништво „Бодина театра“ у Дубровнику, да наша позоришна дружина тамо дође на тридесет представа. Управни одбор био је вољан, да испуни жељу дубровачких Срба и имао је на уму и то, да наше позориште обиђе и још нека места у приморју далматинском, али пошто су све прилике подробно испитане, увидело се, да се то због велике даљине не би дало за сад без знамените штете извести. Та је мисао одложена до бољих времена.

Припомоћ, која је по 10 форината месечно одређена умоболном глумцу Васи Марковићу, обустављена је привремено због тога, што се у крилу српске црквене општине чанадске, која одавде подиже ту припомоћ, појавио раздор и поцепаност. Припомоћ се не може издавати све дотле, док српска црквена општина чанадска не докаже званичним актом, да је на ново конституисана и да се у редовном стању налази.

Неки месни одбори позоришни тражили су од управе, да утичу у избор репертоара, у појделу улога, да позивају стране глумце на гостовање, и т. д. па је тога ради било неспоразума између тих месних одбора и управе позоришне. С тога је управни одбор изаслао пододбор један, да регулише одношај месних одбора према управи. По свестраном претресу тога питања пронашло се, да горњи захтеви не спадају у делокруг месних одбора, пошто је то противно уставу друштвеном. У §. 23. устава стоји: „Позоришни одсек постављаје у таком месту (у које позориште оде) на време представљања из чланова друштва или других родољуба један одбор, који ће позоришном касом руководити и њу контроловати..... Кад се позоришна дружина из оне вароши удали, онда и деловање одбора престаје.“ Према томе управни одбор није могао дозволити, да месни одбори присвајају себи нека права, која им не припадају. Али управа ишак свакда према приликама узима у обзир праведне захтеве месних одбора и у сваком месту обично предузима споразumno готово све послове, који се тичу напретка и бољитка позоришног.

Ради вршења непосредног надзора над позоришном дружином у смислу одлуке скupштинске од год. 1883. изашањан је начеоник друштвени у Вршац, и подначеоник у Панчево и Земун.

Лист „Позориште“ излазио је и ове године под уредништвом подначеоника друштвеног А. Хадића по један пут свакога месеца.

Пре недељу дана приређене су две заједничке представе у Београду, у којима су судељовали наши и београдски глумци. Приказивани су ови комади: „Краљ Лир“ и „Робијашева керка“. Ово је учишћено ради међусобног упознавања иближења српских уметника позоришних.

Да би се осигурала егзистенција нашим глумцима за њихове старе dane и да би се исти боље привезали за овај завод, — решио је управни одбор, да се установи глумачки пензиони фонд. О томе се подноси посебан извештај, и предлаже се скupштини на одобрење и статут за тај фонд.

Издано је 5% тантријеме г. Мити Поповићу за његова оригинална позоришна дела, а тако исто и писцу г. дру Милану Савићу за његове шаљиве игре.

Дозвољено је управитељу немачког позоришта Л. Дуби, да може на немачком језику приказати шаљиву игру пок. Косте Трифковића с насловом: „Љубавно писмо“.

Наша позоришна дружина обишла је ова места: Сенту, Аду, В. Кикнду, Вршац, Панчево и Митровицу, а сад се налази у Земуну. Дружина је по рачуну од 24. маја 1884. до 9. маја о. г. имала 71 фор. 84 новч. дефицита, ма што је и за то време привредила 19.081 фор. и 04 новч. После пет година дана, у којима је вазда бивало знатна сувишака, овај садањи мањак може се само тиме расјаснити, што је ова година била доста лоша и неродна и што сада плате глумачке износе више него пре. У осталом, да дружина није имала ферија од 8. јула до 8. августа 1884., пе би ни тога маленог дефицита било. Према томе може се стање ипак повољним назвати. Сувишака је било: у Ади 65 фор. 46 н., у В. Кикнди 41 фор. 79 н., у Митровици 4 фор. 63 н. и у Панчеву 307 фор. 45 н. — О позоришној дружини подносе се скучиштини засебни извештаји.

Сконтрована је каса друштвене више пута и нађена је у реду.

До сада се у име хонорара за оригинална позоришна дела плаћало 5% тантријеме од укупног прихода сваке представе. Сад је пак позоришни одсек решио, да се писцима оригиналних дела даје од прве представе 10% тантријеме, а после од сваке даље представе 5% од укупног прихода дотичног позоришног комада.

На празник св. Константина и Јелене т. ј. 21. маја (2. јуна) о. г. навршило се 25 година дана, од како глумије садањи управитељ наше позоришне дружине Димитрије Ружић. Управни одбор одлучио је, да на зиму, кад позоришна дружина овамо дође, свечано прослави 25-тогодишњицу вренога рада тога неуморног, ваљаног и одличног глумца, који је готово цело време свога глумовања провео на нашој позорници и на дику нашу 6. годину водио управу над позоришном дружином нашом. А том приликом и да се уједно одржи и прослава двадесетпетогодишњице његове супруге, познате и омиљене уметнице наше Драгиње Ружићке.

Месеца јуна 1886. биће 25 година од како постоји овај народни институт: „Друштво за српско народно позориште“. Управни одбор напомињући то, саопштава славној скучиштини, да ће се идуће године одржати и та прослава свечаним и достојним начином.

То је у главним потезима рад управног одбора.

Српско народно позориште.

ПЗВЕШТАЈ УПРАВИТЕЉЕВ О РАДУ ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ ЗА ГОДИНУ ДАНА.

Славна скучиштина! Част ми је поднети извештај о путовању и раду српске народне позоришне дружине.

Дружина се бавила од 24. маја 1884. до 24. јуна 1884. у Сенти, где је давано 15 представа и једна корисница дружине. — Од 24. јуна до 8. јула 1884. била је дружина у Ади, и ту је дала 8 представа и једну корисницу. — Од 8. јула до 8. августа 1884. имала је дружина ферије. После одмора отпочела је свој рад у Великој Кикнди, где се бавила од 8. августа до 8. октобра 1884. Дато је 33 представе и једна корисница дружине. — Из Велике Кикнде отишла је дружина у Вршац, где се бавила од 8. октобра до 31. децембра 1884. За то време дато је 49 представа, једна корисница дружине и једна представа за пензиони фонд српског народног позоришта. — Из Вршца отпотовала је дружина у Панчево, где се бавила од 1. јануара до 20. марта 1885. Дато је 39 представа, једна корисница дружине и једна представа за пензиони фонд. Из Панчева отишла је дружина у Митровицу, и тамо је пробавила време од 20

марта до 8. маја о. г. Дата је 31. представа и једна корисница дружине. Од 8. маја о. г. налази се дружина у Земуну, где ће се до свршетка јуна ове године бавити. За време бављења позоришне дружине у Сенти певала је дружина на паастосу, приређеном у спомен позоришних добротвора Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујићеве. Тако исто отишла је дружина из Аде у Мохол, да пева на паастосу, који је био приређен у спомен позоришне добротворке Јулјане Ковачићке рођ. Смиљанићеве

Промена у дружини ова је: гђа М. Рајковићка иступила је из наше дружине, а на њено место примљена је гђа С. Вујићка. Гђа Л. Петровићева удала се; њене улоге заступа већином гђа С. Бркићева, која се већ од 10 месеца као почетница налази у нашој дружини. При поласку из Кикнде, узет је почетник г. Атанасијевић на пробу, али пошто је и сам уврдио, да за позоришну вештину нема дара, иступио је после 3 месеца. На његово место узет је г. М. Банић, који је већ дуже времена био у путничким позоришним дружинама.

(Свршиће се.)

ЛИСТИИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Народно позориште у Београду) завршило је летњу сезону 23. јуна о. г. Ове сезоне приказани су многи нови комади, који ће на дуже времена, с коришћу, остати у нашем репертоару. При избору ових комада управа је много потпомагана одличним нашим књижевним лицима, а нарочито једном много уваженом и од свију нас истински љубљеном госпођом, узвишенога положаја. Сама налазећи се на високом ступњу образованости, труди се по свима нашим културним пољима, да нам помогне обогатити се науком, узвиши се образованошћу, оплеменити се укусом и тактом. Она саветује, она помаже, она прихвата, она храбри, она отворено прекорева, она врло често баца мисао, из које, са мало труда даљих фактора, врло лако постају дела, и лепа и корисна. Она је, готово на јуриш, освојила све нас, и своје пријатеље и оне, који је из ближе не познају; постала је центар, из кога много добро полази и ка коме се многи свијају, тражећи потпоре, повлаћења или непартајчнога саветника. И колике ће тек бити ове њезине врлине, док још боље позна све наше кругове, више и ниже, док на већем низу радова, тешких и истрајних, позна раденске сталне, скромне, истините. Њена прва седа влас, која се редовно појављује у зениту живота, угледаће најлећшу и најблагодетнију хармонију између ње и друштва, које је око ње и с којим се тако искрено и благотворно сродила и ујединила.

Наши владаљачки дом указивају позоришту особиту пажњу. Док је Његово Величанство Краљ мојном речују потпомагао владу при увећавању потпоре позоришту, Њезино Величанство Краљица Наталија водила је непрекидну бригу о позоришном напретку; ред, чистота, костим, тоалета, намештај, долазак публике, гардероба глумица, долазак и учешће страних уметника и т. д., све је то на се обраћало њезину пажњу, налазило у њој и-ментора и мецената. Кад који од наших читатеља походи позориште и опази што угодно и лепо и напредно, нека много не захваљује управи, нека помене у себи нашу краљицу и нека пожели здравља и свако добро њој и свима њезиним... Добра дела не даду се заклонити, као ни град „на врху горе“.

Управа позоришна намерава, на зиму, давати из историјских народних комада. Осим обнове декорација, за ово су потребни костими, које је врло тешко удејити по историјским споменицима. За старије, неманијско доба морају се узети византијски костими, по нацртима монаковских и готајских познавалаца историјских одела. Ње-

зино Величанство учинило је почетак, давши, у споразуму с управом, израдити чет женичких одела за краљице и властелинке. Ова су одела израђена у раденичкој школи Женског Друштва и могу се видети у Народном Позоришту.

Претпоследње две представе имају мало важијег значаја. У њима су судеовали здружени чланови нашег и српског Народног Позоришта из Новога Сада. Прва представа била је: „Фабрицијева ферка“, од Вилбранта, друга „Краљ Лир“. од Шекспира. У првој насловну улогу играо је г. Ружић, у другој г. Т. Јовановић. Слан се свет стекао, да види одабране чланове оба наша друштва и изјавио је своје признање обејма дружинама. То је био празник Српске Талије, празник, који би смо желели да буде сваке године у нашем позоришту, или у Новом Саду, кад се онамошића дружина тамо налази. Оваке олимпијске светковине нама старијима дају освежења душевног, а напој омладини утисака, из којих не ће понићи ништа сурово, сухопарно, пусто и одвратно.

Прошле недеље држане су читање пробе из неких нових комада, који ће доћи у првим месецима јесење сезоне: „Месец дана на слу“, од Тургенјева; „Самоубијство“, од Ферарија, с талијанског; „Леди Селјурова“; „Штијури из отчијег света“ и „Тубинка“, од Диме. Свако од ових дела испуњава цело вече.

Доматица.

ПОЗОРИШТЕ.

* (Теодора), драма Викторијена Сарду, приказана је у Порт-семартенском позоришту с необичним успехом. Радња је узета из историје грчке, збива се за времена цара Јустинијана, мужа теодорина. Неки критичари претерују у хвали тога дела, неки пак одричу му сваку вредност, наводећи, да је само уметничка игра Саре Бернхардове учинила, да се комад дошао. Међу тим сви се слажу у томе, да је Сара Бернхардова постигла врхунац уметности у тој врсти својом генијалном игром.

* (Велики сан) зове се нова хисторијска комедија, која је пре неки дан приказана на народном позоришту у Прагу. Критика чешка јако хвали ту шаљиву игру, која је потекла из венчога пера чешкога писца Вл. Струпежницкога.

(Жан Ришлен) писац не давно приказане трагедије „Нена Сахоб“, написао је комедију у три чина, у стиховима, у којој је главна особа „Monsieur Scapin“ (Господин Скапин), познат из молијерове комедије „Fourberies de Scapin.“

Издаје управа српског народног позоришта.